

3. Етичний кодекс працівника органів внутрішніх справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukr.kadry-gumvd.kharkov.ua/engine/doc.php?ID=5>.

4. Кісіль З. Р. Професійний ризик в діяльності працівників органів внутрішніх справ України / З. Р. Кісіль // Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2008. – № 1. – С. 195–203.

5. Про організацію професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України : наказ МВС України від 25 листоп. 2003 р. № 1444. – К. : МВС України, 2003. – 6 с.

6. Про скасування наказів МВС від 25.11.2003 № 1444, від 11.12.2003 № 1516, від 08.07.2005 № 539 [Електронний ресурс] : наказ МВС України від 25 лип. 2011 р. № 472. – Режим доступу: <http://document.org.ua/pro-skasuvannja-nakaziv-mvs-vid-25.11.2003-n-1444-vid-11.12.-doc74365.html>.

7. Положення про національне центральне бюро Інтерполу [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 25 берез. 1993 р. № 220. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=220-93-%EF>.

8. Берлач А. І. Роль ООН, Європолу та Інтерполу в координації діяльності правоохоронних органів щодо протидії злочинності / А. І. Берлач // Організаційно-правові засади управлінської діяльності ОВС у умовах Європейської інтеграції : матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 26–27 жовт. 2007 р.). Ч. 1. – О. : Вид-во ОДУВС, 2007. – С. 15–19.

Надійшла до редколегії 10.12.2011

СТАРОДУБЦЕВ А. А. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ УКРАИНЫ

Уточнено поняття професійної підготовки співробітників органів внутрішніх справ України; проаналізовані кадрові проблеми в органах внутрішніх справ, пропонуються шляхи їх подолання.

STARODUBTSEV A. MODERN STATE OF VOCATIONAL TRAINING OF EMPLOYEES OF INTERNAL AFFAIRS AGENCIES OF UKRAINE

The concept of vocational training of employees of internal affairs agencies of Ukraine is specified; personnel problems in the internal affairs agencies are analyzed, the ways of their solutions are offered.

УДК 349.3

Р. В. ТАТАРІНОВ,

здобувач

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОКУРОРСЬКО-СЛІДЧИХ ПРАЦІВНИКІВ

Розглянуто особливості пенсійного забезпечення прокурорсько-слідчих працівників на сучасному етапі. Надано пропозиції щодо вдосконалення відповідного законодавства.

Проблематика пенсійного забезпечення є доволі розробленою в юридичній науці. До її розроблення доклали зусилля такі відомі вчені різних історичних періодів, як: В. М. Андрійв, Є. І. Астрахан, В. А. Ачаркан, К. С. Батигін, М. О. Буянова, А. Д. Зайкін, М. Л. Захаров, Р. І. Іванова, О. Є. Мачульська, К. Ю. Мельник, П. Д. Пилипенко, С. М. Прилипка, В. І. Прокопенко, С. М. Синчук, І. М. Сирота, Н. М. Стаховська, Б. І. Сташків, В. А. Тарасова, Е. Г. Тучкова, В. М. Толкунова, Я. М. Фогель, В. Ш. Шайхатдінов тощо. Але аналіз наукових досліджень у даній сфері свідчить про те, що проблематика пенсійного забезпечення досліджувалася переважно в загальному плані, де дослідженню пенсійного забезпечення окремих категорій працівників не завжди приділялася достатня увага,

зокрема це стосується прокурорсько-слідчих працівників. Виходячи з цього **метою** даної статті є визначення особливостей пенсійного забезпечення прокурорсько-слідчих працівників на сучасному етапі.

Як відмічають М. О. Буянова, С. І. Кобзева та З. А. Кондратьєва, пенсії є найбільш поширеним і характерним видом соціального забезпечення старих або непрацездатних громадян, що становлять основу всієї системи соціального забезпечення. Всі інші види допомоги й обслуговування старих і непрацездатних громадян призначені для задоволення їхніх специфічних потреб, як правило, понад пенсію (протезування, різні безкоштовні або зі знижкою послуги тощо), а іноді частково замість неї [1, с. 26]. О. В. Чупрова основне призначення пенсій

вбачає в забезпеченні матеріальної підтримки громадян у випадках настання соціальних ризиків, передбачених у законодавстві. Виходячи з цього, вчений у зміст права громадян на пенсію включає можливість вимагати від органів, що здійснюють пенсійне забезпечення, надання джерел засобів існування замість трудового доходу, утрата якого презюмується державою внаслідок існування страхових ризиків [2, с. 71].

Справедливою є точка зору В. Б. Савостянова, що одним із важливих результатів розвитку правових систем більшості розвинутих країн світу на рубежі XIX і XX століть стало конституційне закріплення відповідальності держави за організацію пенсійного забезпечення громадян і формування розвинутої законодавчої бази, що закріплює комплекс соціальних гарантій у даній сфері [3, с. 78].

Сьогодні більшість промислово розвинутих країн світу містять у власних конституціях норми у сфері пенсійного забезпечення. Так, ст. 50 Конституції Іспанії (1978 р.) закріплює, що публічна влада гарантує старим громадянам гідне економічне існування шляхом надання їм відповідних пенсій, розміри яких періодично переглядаються. Стаття 38 Конституції Італії (1947 р.) вказує, що кожен громадянин, не здатний до праці і позбавлений необхідних засобів до існування, має право на підтримку і допомогу суспільства. Трудящі мають право на те, щоб для них були передбачені і забезпечені засоби, що відповідають їх життєвим потребам, у випадках нещастя, хвороби, інвалідності, старості і не залежного від них безробіття. Стаття 22 Конституції Греції (1975 р.) закріплює обов'язок держави піклуватися про соціальне забезпечення трудящих. Стаття 25 Конституція Японії (1947 р.) проголошує, що всі мають право на підтримку мінімального рівня здорового і культурного життя. В усіх сферах життя держава повинна докладати зусиль для підйому і подальшого розвитку суспільного добробуту, соціального забезпечення, а також народного здоров'я [4].

Не є винятком із цього переліку й Україна, яка у ст. 46 Конституції передбачає право громадян на соціальний захист, що включає право на їх забезпечення у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з не залежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Дане право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і орга-

нізацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними. Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Загальні правила у сфері пенсійного забезпечення встановлюють закони України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та «Про недержавне пенсійне забезпечення». Так, Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» встановив в Україні трирівневу систему пенсійного забезпечення, де перший рівень – солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування; другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування; третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення.

Разом із тим для певних категорій громадян (народні депутати, прокурорсько-слідчі працівники, судді, науково-педагогічні працівники, військовослужбовці, особи рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України тощо) встановлюються певні відмінності у пенсійному забезпеченні. Такі відмінності встановлюються законами України «Про державну службу», «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про статус народного депутата України», «Про прокуратуру», «Про наукову і науково-технічну діяльність» тощо. Вказані закони передбачають, як правило, більш високі розміри пенсій, а також відмінні від загальних умови їх призначення (як правило, необхідною є наявність спеціального стажу).

Виходячи з вищезазначеного одним із суб'єктів спеціального пенсійного забезпечення є прокурорсько-слідчі працівники. Пенсійне забезпечення даної категорії працюючих здійснюється відповідно до Закону України «Про прокуратуру». До пенсійної реформи 2011 р. Закон містив наступні норми. Прокурори і слідчі зі стажем роботи не менше 20-ти років, у тому числі зі стажем роботи на посадах прокурорів і слідчих прокуратури не менше 10-ти років, мають право на пенсійне забезпечення за вислугу років незалежно від віку. Пенсія призначається в розмірі 80 % від суми їхньої місячної (чинної) заробітної плати, до котрої включаються всі види оплати праці, на які

нараховуються страхові внески, одержуваної перед місяцем звернення за призначенням пенсії. За кожен повний рік роботи понад 10 років на цих посадах пенсія збільшується на 2 %, але не більше 90 % від суми місячного (чинного) заробітку.

Розмір виплат (крім посадових окладів, надбавок за класні чини, вислугу років), що включаються в заробіток для обчислення пенсії, визначається за вибором того, хто звернувся за пенсією, за останні 24 календарні місяці роботи, яка дає право на даний вид пенсії, поспіль перед зверненням за пенсією або за будь-які 60 календарних місяців такої роботи поспіль перед зверненням за пенсією незалежно від наявності перерв протягом цього періоду на даній роботі.

Працівникам, які не мають вислуги 20 років, якщо стаж служби в органах прокуратури становить не менше 10-ти років, після досягнення чоловіками 55 років при страховому стажі 25 років і більше, а жінками – 50 років при страховому стажі 20 років і більше, пенсія призначається у розмірі, пропорційному кількості повних років роботи на прокурорських посадах з розрахунку 80 % місячного заробітку за 20 років вислуги. За кожний рік страхового стажу понад 25 років для чоловіків і 20 років для жінок пенсія збільшується на 1 % місячного заробітку, з якого вона обчислюється.

Право на пенсію за вислугу років мають особи, які безпосередньо перед зверненням за призначенням такої пенсії працювали в органах прокуратури чи в науково-навчальних закладах Генеральної прокуратури України, а також особи, звільнені з прокурорсько-слідчих посад органів прокуратури за станом здоров'я, у зв'язку із скороченням чисельності або штату працівників та у зв'язку з обранням їх на виборні посади органів державної влади чи органів місцевого самоврядування.

Прокурорам і слідчим, що визнані інвалідами I або II групи, призначається пенсія у зв'язку з інвалідністю в розмірах, передбачених для пенсії за вислугу 20 років і більше, за наявності стажу роботи в органах прокуратури не менше 10 років.

Членам сімей прокурора або слідчого (батькам, дружині, чоловіку, дітям, які не досягли 18-ти років, або старшим цього віку, якщо вони стали інвалідами до досягнення ними 18-ти років, а тим, які навчаються, – до закінчення навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23-річного віку), які були на його утриманні на момент смерті, призначається

пенсія на випадок втрати годувальника, за наявності у нього стажу роботи в органах прокуратури не менше 10-ти років, у розмірі 60 % від середньомісячного (чинного) заробітку на одного члена сім'ї, 80 % – на двох і більше членів сім'ї.

З прийняттям Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» від 8 липня 2011 р. правила у сфері пенсійного забезпечення прокурорсько-слідчих працівників дещо змінилися. Нині прокурори і слідчі мають право на пенсійне забезпечення за вислугу років незалежно від віку за наявності на день звернення вислуги років не менше: по 30 вересня 2011 р. – 20 років, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів і слідчих прокуратури не менше 10-ти років; з 1 жовтня 2011 р. по 30 вересня 2012 р. – 20 років 6 місяців, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів і слідчих прокуратури не менше 10-ти років 6-ти місяців; з 1 жовтня 2012 р. по 30 вересня 2013 р. – 21 рік, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів і слідчих прокуратури не менше 11-ти років; з 1 жовтня 2013 р. по 30 вересня 2014 р. – 21 рік 6 місяців, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів і слідчих прокуратури не менше 11-ти років 6-ти місяців; з 1 жовтня 2014 р. по 30 вересня 2015 р. – 22 роки, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів і слідчих прокуратури не менше 12-ти років; з 1 жовтня 2015 р. по 30 вересня 2016 р. – 22 роки 6 місяців, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів і слідчих прокуратури не менше 12-ти років 6-ти місяців; з 1 жовтня 2016 р. по 30 вересня 2017 р. – 23 роки, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів і слідчих прокуратури не менше 13-ти років; з 1 жовтня 2017 р. по 30 вересня 2018 р. – 23 роки 6 місяців, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів і слідчих прокуратури не менше 13-ти років 6-ти місяців; з 1 жовтня 2018 р. по 30 вересня 2019 р. – 24 роки, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів і слідчих прокуратури не менше 14-ти років; з 1 жовтня 2019 р. по 30 вересня 2020 р. – 24 роки 6 місяців, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів і слідчих прокуратури не менше 14-ти років 6-ти місяців; з 1 жовтня 2020 р. і пізніше – 25 років, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів і слідчих прокуратури не менше 15-ти років.

Пенсія призначається в розмірі 80 % від суми їхньої місячної (чинної) заробітної плати, до якої включаються всі види оплати праці,

з якої було сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, а до 1 січня 2011 р. – страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, одержуваної перед місяцем звернення за призначенням пенсії.

Крім цього виключено з відповідної норми (ч. 3 ст. 50-1 Закону України «Про прокуратуру») слова і цифри «за останні 24 календарні місяці роботи, яка дає право на даний вид пенсії, підряд перед зверненням за пенсією».

Стосовно тих, хто не має вищезазначеної вислуги років, передбачені такі правила пенсійного забезпечення. Так, за наявності необхідного стажу роботи на посадах прокурорів та слідчих прокуратури, а також страхового стажу, необхідного для призначення пенсії за віком у мінімальному розмірі, передбаченого абзацом першим ч. 1 ст. Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», після досягнення чоловіками 57-ми років, а жінками віку, що на п'ять років менше, ніж пенсійний вік, установлений ст. 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», пенсія призначається в розмірі, пропорційному кількості повних років роботи на прокурорських посадах, з розрахунку 80 % місячного заробітку за відповідну вислугу років. Крім цього, передбачене зниження віку для жінок застосовується також до завершення періоду підвищення віку виходу на пенсію до 1 січня 2022 р. До досягнення вищезазначеного віку право на пенсію за віком мають чоловіки 1960 р. народження і старші після досягнення ними такого віку: 55 років – які народилися по 31 грудня 1957 р.; 55 років 6 місяців – які народилися з 1 січня 1958 р. по 31 грудня

1958 р.; 56 років – які народилися з 1 січня 1959 р. по 31 грудня 1959 р.; 56 років 6 місяців – які народилися з 1 січня 1960 р. по 31 грудня 1960 р.

Отже, як можна побачити, основні зміни в пенсійному забезпеченні прокурорсько-слідчих працівників торкнулися пенсії за вислугу років. Так, впродовж 10-ти років вислуга років для призначення пенсії підніметься з 20-ти років до 25-ти років. Крім цього, в цей же строк підніметься з 10-ти років до 15-ти років стаж на посадах прокурорів і слідчих прокуратури.

Слід певним чином погодитися із запровадженими реформаторськими заходами, адже за вислуги в 20 років, до якої зараховувалася строкова військова служба, половина строку навчання у вищих юридичних навчальних закладах, частково оплачувана відпустка жінкам по догляду за дитиною до досягнення нею трьох років, прокурорсько-слідчі працівники виходили на пенсію у доволі ранньому віці (приблизно у 40 років). Такий стан справ не забезпечував принципу соціальної справедливості, і таке пенсійне забезпечення лягало додатковим тягарем на державний бюджет.

Разом із тим, висловимо пропозицію щодо необхідності в майбутньому при проведенні таких реформаторських заходів широкого залучення для обговорення громадськості. Самі реформаторські заходи повинні бути підготовлені та апробовані фахівцями – теоретиками та практиками. Крім цього, не слід забувати про вимоги ст. 22 Конституції України, яка передбачає, що при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Список використаної літератури

1. Буянова М. О. Право социального обеспечения : учебник / М. О. Буянова, С. И. Кобзева, З. А. Кондратьева. – М. : Велби КьюРус, 2004. – 384 с.
2. Чупрова Е. В. Право на пенсионное обеспечение и его реализация в условиях рыночной экономики : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Е. В. Чупрова. – М., 2002. – 192 с.
3. Савостьянова В. Б. Роль государства в реализации конституционных прав граждан на пенсионное обеспечение и социальные льготы / В. Б. Савостьянова // Государство и право. – 2005. – № 5. – С. 78–85.
4. Конституции зарубежных государств : учеб. пособие / сост. В. В. Маклаков. – 2-е изд., исправ. и доп. – М. : БЕК, 1999. – 584 с.

Надійшла до редколегії 22.11.2011

ТАТАРИНОВ Р. В. ПЕНСИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОКУРОРСКО-СЛЕДСТВЕННЫХ РАБОТНИКОВ

Рассмотрены особенности пенсионного обеспечения прокурорско-следственных работников на современном этапе. Предоставлены предложения по усовершенствованию соответствующего законодательства.

TATARINOV R. PENSION PROVISION OF PROSECUTORS AND INVESTIGATORS

The features of pension provision of prosecutors and investigators at the present stage are considered. The offers on improvement of the corresponding legislation are given.